

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/140366,53-lata-temu-w-Gdansk-15-marca-1968-r-miala-miejsce-jedna-z-najwiekszych-demons.html>
14.05.2024, 14:44

53 lata temu w Gdańsku (15 marca 1968 r.) miała miejsce jedna z największych demonstracji Marca '68

Meldunki, doniesienia tajnych współpracowników, unikatowe ulotki, plakaty kolportowane na ulicach Gdańska oraz fotografie przedstawiające demonstracje w dniu 15 marca. W zasobie Archiwum IPN Gdańsk znajduje się bogaty zbiór dokumentacji dotyczącej Marca 1968 r. Sprawdź!

Do dziś najbardziej znane są wydarzenia studenckiego protestu w Warszawie, ale także w Gdańsku młodzi ludzie wystąpili w proteście przeciwko sytuacji panującej w PRL.

11 marca Prezydium Komitetu Uczelnianego Zrzeszenia Studentów Polskich Politechniki Gdańskiej podjęło decyzję o zwołaniu w następnym dniu wiecu. Odbył się on w holu Politechniki, przybył na niego I sekretarz KW PZPR Stanisław Kociołek, ale jego wystąpienie spotkało się z nieprzychylnym przyjęciem przez studentów. Został powołany komitet protestacyjny, a na jego czele stanął Andrzej Biernaś. Tego samego dnia wieczorem odbyła się demonstracja pod budynkiem „Żaka”, gdzie odbywało się spotkanie z ministrem spraw zagranicznych Adamem Rapackim. Demonstracja licząca około 1500 osób, zakończyła się starciami z MO, SB i ORMO.

W ciągu kolejnych dni na gdańskich uczelniach odbywały się wiece i uchwalano rezolucje, studenci próbowali także nawiązać kontakty z pracownikami największych gdańskich zakładów pracy. Na 15 marca został zwołany kolejny wiec na Politechnice Gdańskiej, jednak w poprzedzającą noc pojawiły się plakaty odwołujące go z powodu braku zgody władz uczelni. Jednak tego dnia doszło do spontanicznej demonstracji, w której wzięło udział około 20 000 osób. Do jej stłumienia władze zaangażowały około 3000 funkcjonariuszy MO i ORMO. Zatrzymano blisko 300 osób. Dwa dni później w Gdyni odbyła się kolejna demonstracja aczkolwiek znacznie mniejsza.

2 kwietnia zostali aresztowani Andrzej Biernaś i Ryszard Konieczka, współorganizatorzy protestów. 5 kwietnia odbył się ostatni wiec na Politechnice Gdańskiej.

Na wystąpienia Marca 1968 r. władze odpowiedziały reorganizacją gdańskich uczelni. Zwolniono kilkunastu wykładowców głównie pochodzenia żydowskiego, natomiast wielu adiunktów ze stopniem doktora otrzymało nominacje na stanowisko docentów. Rok później zostały wprowadzone tzw. praktyki robotnicze, czyli kilkutygodniowe prace fizyczne dla przyjętych na studia.

W zasobie Oddziałowego Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku znajduje się

bogaty zbiór dokumentacji dotyczącej Marca 1968 r. W aktach wytworzonych przez Milicję Obywatelską i Służbę Bezpieczeństwa można znaleźć plany działań, meldunki, raporty, sprawozdania, doniesienia tajnych współpracowników, a także unikatowe ulotki, plakaty kolportowane na ulicach Gdańska oraz fotografie przedstawiające demonstracje w dniu 15 marca i zniszczenia pojazdów i obiektów MO, do których doszło w czasie pacyfikacji studenckich wystąpień. W darach przekazanych nam przez Andrzeja Szymańskiego, Janusza Walentynowicza, Piotra Płuszewskiego, Igora Hałagidę, Andrzeja Mariusza Łacha i Zygmunta Pałusza znajdują się dokumenty przedstawiające represje wobec studentów oraz świadectwa pamięci o studenckim Marcu 1968 r. w postaci biuletynów, publikacji ulotek czy też spektakli słowno-muzycznych organizowanych przez organizacje opozycyjne.

Opracował: Robert Chrzanowski

